

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinci je moč.

»EDINOST« izhaja 2 krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vse leto je 6 gl., za polu leta 3 gl., za četrt leta 1 gl. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorici in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvo »via Zenta 5«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Torrente« Nuova tipografija; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznaila in poslanice) se zaračunijo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Položaj Avstrije na zunaj in znotraj.

(Dalje.)

Vidi se na prvi pogled, da v Berlinu ni evropska diplomacija še končno rešila prasanja, ki drži ves svet v strahu in da je to, kar se je dosedaj storilo v tem pogledu, le neka prelazna doba.

A jutrovo pitanje se parcijalno še vedno rešuje. — Prav zdaj imajo Angleži posel v Egiptu in vse kaže, da jim pusti tam Evropa neko vrhovno gospodarstvo, kakor je to pustila Francozom v Tunisu. Zadnji dogodki v Afriki pa nam prejasno kažejo, da mora biti mej Francozi, Angleži in Rusi neko sporazumenje, kateremu vsa druga Evropa, hote ali ne hote priključuje. Ta turška posestva v Afriki so torej za turško toliko kakor zgubljeni; bolni mož se je sicer zavratno ustavljal temu, a moči nima in skleneno je v evropskem areopagu, da mora počasi umreti. — A kaj nastane zdaj na Balkanu? Avstrija ima v rokah Bosno in Hercegovino, a še ni proglasila teh dežel za svoje, Bolgarsko še ni dovršeno, Srbija in Crnagora tudi še niste zadovoljni, a Rusija še ni dosegla svojega glavnega namena; na Balkanu vlada sploh jako zmešan provizorij. A ta provizorij ne more dolgo trajati, ker je škodljiv vevlastim, še bolj pa Slovanom na Balkanu in ker sploh Evropa ne more priti do trajnega tako potrebnega miru, dokler ni popolnoma rešeno to za naš vek največje pitanje; a katere vevlasti so prve poklicane, da se lotijo in dovrše tako važno nalogo. — Mi menimo, da ste zdaj najbolj direktno interesirani Avstrija in Rusija. More li Avstrija misliti na rešenje tega čisto slovenskega pitanja brez dovoljenja in sodelovanja Rusije? Menimo da ne, in vsak trezni politikar nam to pritrdi. Kaj torej velja vse ščuvanje Madjarov in Velikonemcev na Rusijo? Avstrija ima po okoliščinah zaznamovano pot postopanja na zunaj in znotraj in ako se ne drži te poti, v največjo nevarnost utegne priti. — Avstrija je po večini svojih prebivalcev, taka država, da mora, akoprem je sestavljena iz raznih narodnosti, pri vsem tem v prvi vrsti računati se Slovanstvom, ako noče postati popolnoma odvisna od milosti nemških državnikov, kateri bi jo radi potisnoli popolnoma na jutrovo in tako našej starej dinastiji preskrbeli neko novo državo, ki ne bi imela več nobene stalne podloge. In še le potem bi morala postati Avstrija čisto slovanska država, kajti na podlagi madjarskega šovinizma se vendar ne dajo snovati nove države in se tudi ne da preduragati Evropsko ravnotežje, tega menda še najhujši Madjari ne vernejo.

Naravne razmere Avstrijske države so leta 1878, tudi naše državniške, ki vendar niso preveliki prija-

telji Slovanov (posebno pa grof Andrassy ne, ki je bil tisti čas na krmilu) primorale, da se je Avstrija aktivno mešala v jutrove zadeve; to pa dokazuje, da Avstrija ne more biti indiferentna pri reševanju splošnega slovanskega prasanja. — Je li pa mogoče, da Avstrija dela na jutrovem sebi v korist, ako prezira Slovanstvo in se postavi na stran sovražnikov Slovanov? Odgovor na to prasanje je edini ta, da ne bi Avstrija postavila s takim postopanjem v nevarnost le svojega neodvisnega položaja kot vevlast, temuč tudi svoj obstoj sploh. Če pa Avstrija ne more in ne sme stopiti v vrsto sovražnikov Slovanstva, tedaj je naravno, da mora njena zunanja politika računati s činitelji Slovanstva. Preglejmo si zdaj od bliže vse mogoče kombinacije evropske politike, da nam stvar postane bolj jasna. — Katere zveze so v Evropi mogoče? — Mogoča je zveza Nemčije z Angleško, na drugi strani pa zveza Rusije s Francosko in z vsemi malimi državami na Balkanu. Italijanska politika je pa taka, da se ta država najbrže pridruži onej grupi, katere jej zagotovi kako korist na škodo Avstrije in je več nego gotovo, da Italijo najdemo v Avstriji nasprotnem taboru. Recimo torej, da bi se Avstrija zvezala z Nemci in Angleži; potem imamo Italijo na strani Rusije, Francoske in balkanskih držav. Ta zveza bi utegnola osodopolna postati za Avstrijo, ker Nemčija bi imela zadostni opravek s Francosko, Avstrija z Italijansko, a kaj bi mogli sami Angleži se vso svojo bogatijo proti Rusiji samej, ako niti v poštev ne jemljemo balkanskih držav, ki utegnejo tudi na bojišče postaviti blizo toliko vojakov, kakor Italija. Če se v poštev jemljeno okoliščino, da v Avstriji prebiva 1/3 Slovanov, potem si skoraj ne moremo misliti Avstrije na strani grupe, katere cilj bi bil pokončiti Slovanstvo. — Vse kaj drugega je druga kombinacija. — Francoska, bodisi republika, bodisi monarhija, ne pozabi leta 1870 in konservativna monarhija na Francoskem bi utegnola Nemčiji še bolj nevarna postati, nego pa sedanja republika. — Francoska uže zdaj išče zveze z Rusko in vsak pravi Rus uže denes vidi v Francozu najbolj naravnega zaveznika. Ta zveza, akoprem še ne oficijalno znana, vendar leži v naravi in je postala skoraj neizogibljiva po letu 1870.

Francozje so tudi naravni rivali Angležev v Afriki, kakor so to Rusi v Aziji. — Rusija in Francoska ste po naravi sovražnici in tekmovalki Nemčiji in Anglije. Kaj torej bolj naravnega za bodočnost, nego rusko-francoska zveza. Naravno je tudi to, da bodo balkanske države na strani Rusije, ker jim to po dosedanjih skušnjah najbolj kaže. A ker ima tudi Avstrija svoje velike interese na Balkanu, kateri vtegnejo Avstrijo vplesti v konflikte z Rusijo, zato je naravno, da je le taka avstrijska politika na jutrovem priporočljiva, katere deluje na to, da doseže prija-

teljsko poravnanje z Rusko, potem pa na podlagi tega prijateljstva in te zveze nadaljuje v jutrovem Slovanom v obče prijazno postopanje. Rusija utegne Avstriji zopet postati odkritosrčna prijateljica, ker tudi njej najboljše kaže zveza z državo, katere je manj ali več slovanska in katere interesi jej ne morejo nasprotovati na črnem morju in v Aziji, kakor to činijo interesi pogoltnih Angležev. — Mej Avstrijo in Rusijo je zdaj samo ena diferenca, ako to mej seboj poravnati ti državi, potem morati oni s Francosko vred Nemčiji in Angliji zaprečiti ono supremacijo, ki je postala uže neznosna in škoduje, kar se tiče Anglije, še posebno materialnim interesom vse Evrope, Avstrijska zunanja politika se toraj ne more ozirati na Bismarkove načrte, ker njegov »Verschieben gegen Osten« bi pomenil uničenje Avstrije, ne more se tudi ozirati na pia desideria Madjarov in naših fukcijskih; ona mora temveč gledati da ohrani svojo celokupnost in da si zagotovi svoj upliv na jutrovem.

Nemško-angleška zveza pa bi jej ne mogla zagotoviti vsega tega, prvič za to ne, ker bi bila taka zveza nasprotna in nepopularna ogromnej večini avstrijskega prebivalstva in drugič, ker Bismarkove nakaznice veljajo malo na balkanskem poluotoku, ondodni narodi bi jih eskomptirali le za silo; kaj pa pomenja eskomptiranje po silo, to je skusila Avstrija v Italiji. Avstrija ima zdaj v rokah Bosno in Hercegovino, ona mora gledati, da ti deželi stalno priklupi svoje državi, in še več; ona mora gledati, da njen upliv seže še dalje; da postane Balkan Avstriji kolikor toliko služen tudi v trgovinskem in obrtniškem obziru; drugače ne bi bila imela vsa doedanja avstrijska politika na jutrovem nobenega pravega smisla. Ali pa misli kak ozbiljen državnik, da more Avstrija to doseči, ako se ne sporazume z Rusijo in to prej ko mogoče? Zastonj ni Gorčakov sam predlagal na berlinskem kongresu, naj Avstrija posede Bosno in Hercegovino; s tem jej je gotovo kazal pot, po katerem more dospeti do cilja v jutrovi politiki. Ruski diplomat si je moral pač tistikrat misliti: »Draga Avstrija, ako greš z nami in se z nami pogodiš, mirna ti Bosna, ako pa nam delaš nasproti, potem ti more Bosna postati osodopolna, osodopolnejša od Schleswig-Holsteina«. A gotovo je tudi Rusiji mnogo na tem, da bi si zagotovila popolnega prijateljstva Avstrije in se z njo sporazumela glede skupnih interesov na Balkanu. Zatorej pa smo izrekli in trdimo, da naša zunanja politika, ki ima denes svoj smoter na jutrovem, mora v prvi vrsti iskati sporazumenja z Rusijo in da bi Avstriji ne mogla zdaj nobena druga zveza koristiti ter jej zagotoviti odvažnost v evropskem koncertu, nego ona čisto naravna zveza z Rusko in Francosko in da ne bi bilo to tako naravno, uže davno bi bili videli Avstrijo zapleteno v drugih ne-

Podlistek.

Trst in okolica.

(Zgodovinske črtice, spisuje M. Skalovič.)

(Dalje.)

One za Avstrijo nesrečne vojne l. 1859 in zopet 1866 so za Trst le toliko uplivali, da je Italijanom in Nemcem od onega časa še bolj greben vzrastel, ter so v svojej napetosti mislili, da edino njim in Madjarom ide vrhovno gospodarstvo nad raznojezičnimi narodi v našej avstrijske domovini. A kolo svetne zgodovine se neprestano vrti in kar je zdalej bilo, pride polagoma navzgor, tako i veke in veke tlačeni Slovan, tudi on pride na dan. K temu je veliko pripomogla l. 1877—78 rusko-turška ali bolje rečeno slovansko-turška vojna, osvobojenje Srbov, Bolgarov, in naposled zasedenje Bosne in Hercegovine od avstrijske vlade, k ljubu vsem zlobnim naporom slovanskih nasprotnikov. Velikansko se je pomagal trgovinski promet v Trstu v poslednjih 50 letih, in mnogim razumnikom se dozeva, da je uže prekoračil vrhunec svoje slave in da polagoma pada.

Uže l. 1830, ko je cesar Franc ukazal napraviti novo trgovsko cesto na Opéne, kder so mu postavili na openskem vrhu spomenik, lep obelisk, povzdignola se je hitro trgovina, a še veliko več, ko je l. 1857 bila slovesno odprta nova južna železnica, sedaj jedina prometna žila iz Notranjskega in iz vse Nemčije do prvega avstrijskega in najvažnejšega trgovišča Trsta. Večkrat uže so povdarjali tržaški in državnozbornski poslanci, da je Trstu treba skoro kot ribi vode še druge od južne neodvisne železnične proge, da trgovina ne opeša.

Dosegli so do zdaj le to, da se je dovolilo načrt krajše zveze z Rudolfovo železnico iz Trsta v Hrpelje-Kozino, Divačo, Lokvo itd. V bližnjem prihodnosti bomo videli, ako bo iz te moke kaj kruha. Kako velikansk je promet v Trstu, to je razvidno iz tega, da je znašal ves promet l. 1881 za celih 1836 milijonov goldinarjev blaga, namreč uvoženo je bilo za 671 milijonov in izvoženo iz Trsta za 715 milijonov gl., za 69 milijonov gl. več, nego l. 1880. Letos bo gotovo letni promet še večje svote kazal, kajti veliko je k temu pripomogla obrtniškokmetiška razstava, ki se je priredila v prvi vrsti radi 500 letnice združenja tržaškega mesta z avstrijsko dinastijo, v druge vrsti pa za spodbujenje domače obrtnije, katere jedino vdičuje življenje vspešnemu trgovinskemu prometu. Velicaste slovesnosti, ki so se vršile o priliki pohoda slavne cesarske obitelji v Trstu, grmenje topov, krasna razsvetljava mesta, navdušeni »živio-klici« so ostavili neizbrisljiv vtisek in spomin v zgodovini Trsta, ter so nam porok, da Trst ni še izgubljen, in da še obrani in mogoče tudi poveča svoje častne mesto v svetovnej trgovini.

Vspored s tolikim napredovanjem se je v petdeset poslednjih letih i mesto jako razširilo in olepšalo z javnimi in privatnimi krasnimi palačami in zgradbami. Stara trgovska borsna ni zadoštovala, zato se je uže l. 1842 otvorila nova velikanska trgovska shodnica imenovana »Tergesteja«, poslopje, v katerem trgovci vseh narodov sklepajo kupne in prodajalne pogodbe, ter v svojih prostorih čitajo časnike iz vseh petih delov sveta — največja »čitalnica« v Avstriji. V tem poslopju je tudi nameščena vsa uprava avstrijsko-ogerskega Lloydja, pa bode premeščena, ko se dovrši zgradba

nove Lloydove palače, zidane na prejšnjem ribjem trgu. Vzlasti se je mnogo okrasil veliki trg v novejšem času, ko se je priredila velika mestna, in na prostoru, kder je bila cerkva sv. Petra, zglebna palača (palazzo model o); gostilnica: Locandagrande (velika lokanda), v kateri je bil l. 1768 zavratno umorjen slavn nemški učenjak starinoslovec Winckelmann (— postavili so mu l. 1842 spomenik na starem pokopališču, sedaj starinskem muzeju pred stolno cerkvijo sv. Justa —), sedaj je vsa predelana v lepi: Hôtel garni; kder je sedaj lepi vrt pred namestniško palačo, bilo je še pred 30 leti vse morje, pristanišče imenovano: »Mandrachio«. (mandrač).

Tudi za zabavna poslopja gledišča je mesto skrbelo ter so se zaporedoma zgradila: »teatro Armonia« l. 1857, in ko je l. 1827 sezidani »teatro Mauroner« pogorel, so na onem prostoru l. 1879 odprli novo gledišče: »teatro Fenice«, v katerem so tržaški Slovenci v 31. dan januarja 1880 prvič javno gledišno igro in veselico imeli. Ker so pa »lahoni« zabavljali in posestniku gledišča pretili, ako se predrznje Slovencev gledišne prostore prepuščati, imajo tukajšnji Slovani svoje večje predstave navadno v nov in največjem, l. 1878 odprtem gledišču imenovanem: »Politeama Rossetti«.

V bližnjem tržaškem okolici nam je omenjati najprej velikega Lloydovega arsenala, ki se je začel zidati 1853, in za mnogovrstno prirejanje parobrodskih strojev odprl l. 1856. V istem letu je sezidal pokojni mehikanski cesar, nesrečni Maksimilijan, vilinski grad »Miramar« z rajskim perivojem ali vrtom okolo grada in čarobnim razgledom po valovih sinje Adrije. Na vzhodni strani mesta je od cesarja Ferdinanda l. 1814 mestu podarjeni gozd: »Boschetto« (gozdič). (Dalje prih.)

novo življenje, koje vodi k boljšim časom. — Čest. g. župnik reče še zadnjo besedo in vsak je bil pripravljen pristopiti k novemu društvu, kar se je tudi zgodilo. Vpisalo se jih je kaj nad 40. Lepo število! Pevci zapojejo: »Ne udajmo se!« Na to so se pričele napitnice, mej katerimi so pevci zapeli: pri napitnici cesarju, zopet »cesarsko« ter pri napitnici zbranej množici, napitnico: »Bratje, bodimo veseli!«

Na to se je ljudstvo razšlo po družih sobah, ker vsak je imel uže suho grlo ter hotel zaliti komaj rojenej čitalnici, da ne bi jej suhota škodila! Pri tem so zapeli: »Mladini!« »Od Urala!«

Ko smo se nekoliko okrepčali, in marsikdo rekel o novem društvu, zbrali so se uže zopet v svečanostnej sobi, kder se je volil začasni predsednik in tajnik. Jednoglasično sta bila izvoljena gg. J. Kociper predsednikom, P. Medvešek tajnik-blagajnikom. Novoizvoljena sta je zahvalila za iskazno jima čast; začelo se je zopet napititi in pevci so vmes koje zapeli. Čest. g. župnik hoče dejansveno pokazati, da novoustanovljeno društvo ni za gospode, kakor bi kedo mislil, ampak zgolj za ljudsko dobro, zato podpre društvo koj s podpore 10 gld., ter predlaga, naj od gospodov daruje vsak po mogočnosti. Vsak je položil na oltar nove čitalnice svoj dar, kak: gg. Kastelec 10 gld., Kraljič 2 gld., Kociper 2 gld., Debenjak 1 gld., Medvešek 2 gld. — Načrtali se je tedaj lepa svota 28 gld. Gor. hvala vam gg. darovalcem, posebno pa gg. župniku, koji je praktično sodel soprotil, ker društvo ima denarne podpore je mrtva stvar!

Čest. g. župnik v noč skupaj vesel ter zadovoljen s denarnim uspehom. Ljudstvo je bilo jako navdušeno! Ko je prišel čas ločitve gg. iz Slivja in Materije, toplo smo se jim zahvalili, ljudstvo jih je poslalo s »živio-klicami«, pevci pa s petjem. Tako smo v nedeljo, dne 26. nov. ustanovili v Brezovici kmetsko čitalnico, katera stoji po razmerah, ne na majhnej materialnej podlagi in na trdnih nogah gledé ustanovnikov in lepega števila udov, katero pa se v kratkem zdato pomnoži. V nedeljo, dne 3. dec. se izvoli širji odbor ter se preberó pravila, koja se tukoj odpošljejo dotičnim oblastnjim v potrjenje. Bog daj, da bi se koj potrdila, da bi društvo moglo precej delovati v korist milega nam naroda!

Čitalničar brezoviški.

Domače in razne vesti.

Cesar je podaril 1000 gld. otroškemu asilu v Gorici.

Slovenci! Ni še popolnem preteklo sedem mesecev od onega časa, ko smo s prvim pozivom stopili pred Vas. Navdajala je takrat naša srca nada in bojazen; nada, da boste prav umeli plemenito namero našo ter nas v izpeljavi njenej izdatno podpirali; bojazen, da utegne glas naš ostati brez odziva v sreih Vaših. Bila je ta bojazen prazna; kajti od dne do dne množili so se darovi za »narodni dom« in poštvovalnost Vaša bila je do današnjega dne taka, da je nadkrillila vse naše nade. Razumeli ste, kacega pomena je »narodni dom«; razumeli, kako potrebno je to poslopje kot narodna ustanova in kako važna kot spomenik naše probujenosti. Slovenci! Z današnjim dnem nastopa druga in odločujoča faza v izpeljavi našega podjetja; visoko c. k. finančno ministerstvo dovolilo nam je namreč z odlokom št. 28558 od 29. septembra 1882 napraviti na korist društvu »Narodni dom« veliko efektivno loterijo in pripraviti vse, česar je za izpeljavo te loterije potrebno, stopamo danes zopet pred Vas. — In zopet apeliramo na rodoljubno poštvovalnost Vašo, proseč Vas, da se izdatno udeležite loterije s kupovanjem srečke, katere se pri vseh naših poverjenikih, pri vseh znanih slovenskih domoljubih ter pri vseh narodnih društvih dobivajo po 1 gld. av. vred. Loterija ta uravnana je jako ugodno, kajti določenih je zanj uže sedaj 2257 dobitkov, katere je upravni odbor društva »Narodni dom« kupil za 15.000 gld.; to število dobitkov pa se bode pomnožilo še po takih, katere se posamezniki uže obljubili darovati. Nekateri dobitki so jako dragoceni, vredni po več sto goldinarjev; prvi dobitke pa presega vrednost 1000 gld. Razen zlatnine, srebrnine in družih stalno vrednost imajočih predmetov določeni so za dobitke tudi razni gospodarski stroji, vozovi in živina; sploh je upravni odbor loterijo tako uravnaval, da more zanimati vse stahove. — Slovenci! od izida te loterije je odvisno, kaj se bode sezidalo ponosno poslopje »narodni dom«. Vi vsi gotovo z nami vred želite, da se to izvrši čem prej mogoče; priporočilo naše Vam torej bodi: kupujte srečke!

V Ljubljani, dne 1. novembra 1882.

Upravni odbor društva »Narodni dom«.

Tržaške novosti. Državni poslanci Wittmann, Burgstaller, baron Lazarini in de Franceschi odpeljali so se včeraj v Beč. — Grška cerkvena občina je 3. t. m. slovesno obhajala 100 letnico svojega obstanka v Trstu; isti dan poslala je ta občina eno deputacijo k namestniku, da izreče svojo udanost in hvaležnost našemu cesarju. — V ital. listu »Adria« je g. Urbančič bivši učitelj, zdaj posestnik in trgovec v Bazovici, »Cittadinu« dokazal s postavami in logiko, da je njegov »imparzile«, ki je pisal, da je treba več italijančiti v okolici, prava žlobudra in da tako, kakor »Cittadinu«, ne piše noben resen list. Dokazal je v onem dopisu tudi, da boljše razumi italijanščino, akoprem pošteni Slovenec, nego pa »šviga-švaga« »Cittadinu«.

Nastopki tržaške razstave. Firma Ph. Haas et Söhne neče nazaj vzeti razstavljenih stvari, katere so za razstavo prepustila avstrijskemu muzeju, ker so, razstavljen v železnem paviljonu, v nevihti bile poškodovane; avstrijski muzej bo tedaj moral

platiti 60.000 frankov, ker so bile razstavljenе stvari toliko cenjene. — Tudi firma Lobmeyer zahteva 4000 gld. za storjeno škodo.

Delalsko podporno društvo napravi po odborovem sklepu 1. februarja prib. leta velik ples v gledišču »Fenice«. Nadejati se je prijetnega večera v krogu naših vrlih delalcev in rokodelcev.

Pevski oddelček delalskega podpornega društva, napravi, kakor se sliši, na Silestrov večer, 31. t. m. veliko pevsko veselico v salonu Digles nasproti gledišča »Politeama Rossetti«. Pevski zbor se je začel prav dobro razvijati, pristopilo je na novo 25 mladih pevcev, tako da šteje zdaj zbor nad 40 udov in utegne še letos narasti na še veliko večje število. Le tako naprej, vrli pevci! petje blaži srce in vzbuja narodno zavest. Nič ne bi se bilo čuditi, ko bi imel tržaški slovenski pevski zbor, brez okoličnanov, sto pevcev in do tega moramo dospeti.

Kake kaznujejo nekateri gospodje revolverjeve. Tukajšnji časnik »Staffetta« je uže več časa močno napadal g. dr. Nikolich-a staršega. Njegov vnuk se je za strica potegnil na nekam praktičen način. Dr. Nikolich junior, ki je ob enem tudi c. k. polkovni lečnik, zagleda te dni pred soboj urednika omenjenega lista, pa ga na javnej ulici prav dobro namlati, tako da se je omenjeni publicist na tla zgrudil in ko se zopet pobere, dobi jih še par po hrbtu. Tako močno tepeni g. Miglhorini teče ves poln klobas v bolnišnico in si da napraviti od zdravnika spričevalo, da jih je res dobil toliko, da je »plav« po hrbtu, s katerim pričevalom zdaj toži g. dr. Nikolicha mlajšega. Mi sicer ne odobrujemo ta čin privatne »justice«; a služiti more vendar v strašilo nekaterim tuk. izdavalcem listov, katerim ni nobena stvar sveta.

Policijsko. Tatje so vlomili v magazin Via della Loggia št. 5 in odnesli 32 kap v vrednosti 50 gld. — Dve vlačugi, žalibože slovenki, je policija dejala pod ključ zaradi tatvine. — Tatje se vlomili tudi v nekem magazinu v starem mestu in odnesli stare obleke za nad 200 gld. — 18 letni pekovski učenec Anton R. iz Dornberga je vkradel gospodarju 40 gld.; policija ga je precej našla in zaprla. — Policija je tukaj vlovila nekega Henrika Springer, ki je v Inomestu Solnogradu, Velsu, Leobnu in drugod kakor zavarovalni agent vse polno ljudi osleparil. — Enega daccarja so zaprili ker je mestni erar osleparil, prav tako so zaprili eno šiviljo, ker je očetu vkradla 17 gld. — Ni dneva v Trstu brez mnogih tatvin, posebno pa zdaj na zimo.

Rokodelsko bralno društvo v Tolminu, katero so ustanovili tolminski fantje in mošje, imelo bo svoj prvi občni zbor dne 9. decembra t. l. to je prihodnjo saboto v hiši št. 107 v Tolminu. Glavni namen tega društva je sicer le čitanje slovenskih časopisov in podučljivih knjig. Udov šteje zdaj društvo le malo, nadejati se je pa, da jih pozneje več pristopi. Priporočamo toraj fantom in možem, naj k temu društvu pristopijo ker tukaj jim je prilika dana za prav majhno plačilo zvedeti, kaj se po svetu godi.

V slavnostni odbor za 600 letnico kranjske dežele je odbor ljubljanskega »Dokola« izvolil svojega starorosta g. dr. Ivana Tavčarja kot zastopnika društva; ljubljanska čitalnica pa dr. Papeža. — Priprave za to svečanost se ne delajo le v Ljubljani, temuč po vsej deželi.

»Narodnega doma« srečke rodoljubi, kakor se čuje, v obilnem številu kupujejo; tudi mi opozarjamo naše bralce na te srečke, ker tu gre za narodno korist in čast.

Banka »Slavija« je sklenola v 3. četrtletju t. l. 24.793 novih zavarovalnih pogodb za kapital 27.658.833 gld. 7 kr. za kar se jej je plačalo zavarovalnine in pristojbin 546.377 gld. 97 kr. Za škode pa je plačala v tem časi 258.324. 7 kr. — Denarni promet glavne blagajnice znašal je 1.585.063 gld. 52 kr. in od bankinih kapitalij bilo je v tem časi vložnih 220.746 gld. 15 kr. v česko-moravskih in poljskih posojilnicah, 646.292 gld. 92 kr. pa izposojenih na zemljišča. — Gasilne brigadnice oddale so se 10 občinam in med temi tudi občini Horjul v vrhniškem okraju na Kranjskem. — Od 1. januarja do 30. septembra 1882 skleneno je bilo vseh zavarovanj 64.161 za kapital 61.623.410 gld. 88 krc. proti plačilu zavarovalnine in pristojbin v znesku 1.379.908 gld. 40 krc., za škode pa se je plačalo v tem časi vsega vkup 571.182 gld. 75 krc. — Samoupravna društva za zavarovanje užitka in pokojnin postajajo čez dalje bolj priljubljena. Pristopilo jim je namreč do konca septembra t. l. uže 601 članov, ki so zavarovali užitkov in pokojnin za 107.016 gld. 75 kr. in opisali vlog 433.298 gld. — Zastopniška pokojninska zaklada imela je do konca septembra t. l. 3864 deležnikov in njeno premoženje narastlo je na 27.022 gld. 59 kr. v gotovini in vrednostnih papirjih.

Madjari na Dunaji. »Bécsi Magjar Ujság«, na Dunaji izhajajoč in interesom na Avstrijskem in inostranskim posvečeni časnik, jako živo na srce polaga na Dunaji naseljenim ali začasno tam stanujočim Ogron, naj se z svojo narodnostjo povsod in pri vsakej priliki ponašajo, ter izreka, da je glavna njihova naloga, da rabijo materin svoj jezik doma v rodbini in povsod, koder je le mogoče, da nosijo narodno obleko, da jemljó zgolj madjarske gojitelje, madjarske posle itd. Omenjeni madjarski časnik dalje živo priporoča vsem onim Madjarom, ki imajo na Dunaji soprogo Nemke, naj madjarski jezik varujejo, kakor zenico v očesu ter naj otroke le madjarski odgojevajo, »ker — tako kliče madjarski časnik — čemu je koristno vaše rodoljubje, če dopuščate, da se vaši otroci ponemčjujejo? Žena, katerej je mož dal svoje ime in svoj stan, mora se tudi moževega jezika naučiti. — Tako Madjari! Pristavka ni treba.

Nesreče in hudodelstva. Zadnji teden se je zgodilo zopet več velicih nesreč. Na Nemškem so reke Rena, Mena in druge tako narastle, da so razvode-

nele, i po mnogih krajih provzročile dosti škode. — Dve ladiji, namenjeni iz Rotterdamu v Odeso, prišle ste 17. novembra pred Port Argenton ter ste se razbile in 27 osov je utonilo. — Na Nemškem so reke veliko škode napravile. V Düsseldorfu je voda podrla hišo i več ljudi je pri tem smrt našlo. Tudi v Rimu je reka Tiber spodnje mesto poplavlila. Iz Londona pa se poroča, da se je pri Aberdeenshire podrl most, ko se je vlak čezenj peljal, 5 osov je na mestu ostalo mrtvih, 11 pa je bilo teško poškodovanih. 24. t. m. se je podrl most na železnici, ki drži iz Londona v Dover, sedem delalcev je ostalo mrtvih, več pa je bilo ranjenih. — Poleg nesreč pa se množe tudi hudodelstva, posebno v višjih krogih, ki so sad nove kulture. Pred štiridesetimi leti ni bilo iz višjih in uradniških krogov slišati skoraj nikoli o kakej tatvini, dan danes pa so tudi take tatvine uže tako navadne da se občinstvo uže malo meni zanje. To pa je črv, ki od ene strani izpodkupa višje stanove, od druge pa jemlje zaupanje in spoštovanje državnim oblastim. — Gotovo ni bil navaden tat, ki je iz cerkve Saint Denis v Parizu 23. t. m. ukradel 33 dragocenih cerkvenih posod, mej temi šest kelhov in dve monstranci, vsega skupaj za 100.000 frankov vrednosti.

Prebivalstvo v Italiji. Po zadnjem ljudskem štenju v 31. dan meseca decembra 1881 ima Italija 28.951.374 prebivalcev.

Vojaštvo in poduk. Učeni Belgičan Leon Donnta je izračunal, koliko v večjih evropskih državah plačuje vsak državljan za vojsko in poduk: Razkazek je tak le:

	Za vojsko:	Za poduk:
Italija	9.05 frankov	0.80 frankov
Švica	5.80 »	5.00 »
Dansko	10.40 »	5.50 »
Sasensko	14.15 »	4.00 »
Holandija	21.30 »	3.80 »
Angleško	22.25 »	3.75 »
Bavarsko	14.15 »	3.00 »
Prusija	14.15 »	2.90 »
Belgija	8.40 »	2.75 »
Württemberg	14.15 »	2.10 »
Avstrija	8.00 »	1.96 »
Francosko	25.85 »	1.85 »
Rusija	12.23 »	0.16 »

Prebivalstvo v letu 2000. Amerikanec Chah-Hill je na podlagi raznih ljudskih popisov v Evropi in Ameriki zračunal, v kakej meri se ljudstvo v raznih državah množi in po tem računu bi imele v letu 2000 prebivalcev: Zedinjene države v Ameriki 546.300.000 Rusija 435.300.000 Nemčija 128.000.000 Avstro-Ogerska 106.790.000 Angleško in Irsko 91.679.000 Italija 65.490.000 Francosko 58.645.000 Španija 53.250.000.

Poziv slovenskim pisateljem.

Dne 27. decembra 1882. leta bode minulo šest sto let, odkar je prišla vojvodina Kranjska pod preslavno dinastijo Habsburško in dne 11. julija 1883. leta bode Kranjska v narocnosti svojega preljubljenega vladarja, Njegovega Velikdanstva presvetlega cesarja Frana Josipa I. dostojno praznovala šeststoletni spomin tega preimennitnega in za ves narod slovenski prepomenljivega zgodovinskega dejanja.

Matica Slovenska je ukrenila o tej slavnostni priliki dati na svetlo

Spomenik

o šeststoletni zvezi vojvodine Kranjske s dinastijo Habsburško

ter to knjigo bodoče leto pokloniti Njegovemu Velikdanstvu, presvetlemu cesarju Franu Josipu I. o Njegovem bivanju v stolici slovenski Ljubljani in v vojvodini Kranjski.

Za tega delj podpisani prvosednik Maticе Slovenske uljudno vabi vse pisatelje slovenske na delovanje o tem Spomeniku. Osobito dobro došle bodo Matici zgodovinske razprave, dostajajoče se Habsburžanov in naroda slovenskega, a dobro došli bodo Matici tudi poetiški in leposlovni proizvodi, bodi si v dramatiški, bodi si v pripovedni ali lirski obliki, samo da so s slavnostno priliko v kakršni koli si bodi zvezi.

Vsi taki doneski naj se blagovoljno pošiljajo prvosedstvu Maticе Slovenske

vsaj do 1. aprila 1883. leta.

Pesniki in pisatelji slovenski! Združite se, in pomagajte prvemu literarnemu zavodu našemu spodobno praznovati zgodovinsko imenito narodno in dinastično slavnost ter o tej priliki dostojno poslati presvetlega Vladarja našega!

V Ljubljani 19. novembra 1882.

Peter Grasselli,

prvosednik Maticе Slovenski.

Listnica opravištvá: Čest. gosp. naročniki, ki najdejo v današnji številki prilepljen listič, naj blagovolijo svoto, katere so še dolžni, k malu poslati. Opomnimo še enkrat, da za vse tekoče leto »Ed.« velja 5 gold. 20 kr. Na razna prашanja odgovarjamo, da bode »Edinost« tudi v prihodnjem letu v sedanjih obliki po 2 krat na teden izhajala.

Zahvale.

Podpisani izreka vsem rodoljubom, koji so se vdeležili dne 26. nov. posvetovanja ustanovitbe brezoviške čitalnice ter na katerikoli način povzdignoli našo veselico, kakor tudi p. n. gospodi za znamenito podporo, katero so v čitalnici darovati blagovolili, presrečno zahvalo.

Brezovica, dne 30. novembra 1882.

Janko Kociper,

prvosednik.

Bil sem o priliki veselice »Delalskega bralnega društva« v Gorici; ko je odbor zvedel, da sem Tržačan in ud tukajšnjega »delalskega podpornega društva«, sprejeli in zabavali so me z najuljudnejšo gostoljubnostjo. Zarad tega izrekam vsem č. gg. odbornikom, kakor vsem bratom gorikiškim najtoplejo zahvalo in kličem: živelata brata vzajemnost!

Anton Lulik,

ud »delalskega podpornega društva« v Trstu.

Tržne poročilo.

Kava — vedno mlahova kupčija — cene nespremenjene.
 Sladkor. — Nespremenjeno stanje. — Cene trdne.
 Sadje — dobro obratano in mnogo kupčije zaradi bližnjih praznikov.
 Olje. — Cene trdne, kupčija malo manjša.
 Petrolje — drži se na ceni gl. 10¹/₂ — tendenca je za zvišanje cene.
 Domači pridelki — fižol bolj zanemarjen, maslo iskano, posebno blago prve vrste.

Borsno poročilo.

Malo posla, pri vsem tem so kurzi skoro vsih papirjev trdni.

Dunajska borza
dne 5. decembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	76	gld.	75	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	»	30	»
Zlata renta	94	»	60	»
5% avst. renta	91	»	50	»
Delnice narodne banke	827	»	—	»
Kreditne delnice	293	»	20	»
London 10 lir sterlin	119	»	—	»
Napoleon	9	»	47 ¹ / ₂	»
G. kr. cekini	5	»	64	»
100 državnih mark	58	»	35	»

Prva istrska voščarna

v Rovinju

odlikovana na razstavah v Gradcu v letu 1880 in v Trstu v letu 1882.

Priporočamo vel. čest. gospodom župnikom, č. cerkvenim društvom in drugim pobožnim zavodom, kakor tudi gosp. trgovcem naše izdelke iz voska od bučel, katerega ponujamo po sledečih cenah:

I. vrsta. Velikonočne velike sveče (naša posebnost) naslikane na olje, okrašene s zlatom, srebrom in s podobami sv. pokroviteljev	Kilogr. gl. 3.—
Sveče, duplirje, velike sveče itd.	» 2.—
II. vrsta	» 1.65
III. vrsta	» 1.40
Slabša vrsta, sicer blago lepo na videz	» 1.20

NB. Te cene se razumejo v Rovinju, blago zalogano; povojilo (embalaža) račun se po ceni kar stane. V zameno se jemlje naravni vosek in voščeni odpadki po dobrih cenah.

12—2

Figli di Antonio Artusi.

Prava isterska vina.

Naznanja se slavnemu občinstvu, da se je v Trstu ravnokar odprla

ZALOGA ISTERSKIH VIN

Coria Stadion št. 7

katera razpošilja isterska vina z svedočbo narodnosti proti gotovemu plačilu. Isterska vina najfinije vrste v sodčkih od 30 in več litrov za domačo rabo po sledeči ceni:

Teran namizni najfiniji gl. 30 { 1 Hekt. brez soda navadni " 24 {

postavljen (franco) na postajo v Trstu. Nadalje ima v zalogi množino vina za gostilne krčme itd. po najugodnejši ceni.

Razpošiljatev se vrši najhitreje na vsako naročbo z spoštovanjem

Zaloga isterskih vin
Coria Stadion 7, Trst.

9—7

Zaloga R. Maiti

Via del Tintore 7

ima v zalogi razne baže kave, riža, svežega sadja itd. in prodaja v korist onim gospodinstvom iz okolice ki se previdevajo s tem blagom za cel mesec, tudi v manjših množinah od 5 do 50 kilogramov po najnižjih cenah, kakor se plačujejo na debelo. — Izvrstna kakovost in točna poštna postrežba.

Kava 1 Kilogram:

Kuba, Ceylon, Menados, Mokka, Java, Santos, Rio, Jamaika

98 94 82 68 62 58 54 44

Riž 1 Kilogram:

Ostilaki I. Ostilaki II. Rangoon I. Rangoon II.

26 20 18 16

Južno sadje

vsake baže po najnižjih cenah.

10—7

Primerne darilo za Božič!**The Singer Manufacturing & C.**
New-York.

Ako se plati vsak teden samo

eden goldinar

dohi se

Originalni

Singer-jev šivalni stroj,
in to brez povišanja cene.

Poroštvo se daje za pet let, poduk na domu brezplačno

G. NEIDLINGER,
generalni agent

V Trstu, Corso, palača Modello

Šivanke za Singerjeve šivalne stroje komad 3¹/₂ kr. in tucat 30 kr.

(13—1)

LA FILIALE della BANCA UNION TRIESTE

s'occupa di tutte le operazioni di Banca e di Cambio valute.

a) Accetta versamenti in conto corrente:

per Banconote	per Napoleoni
3% con preavviso di 3 gior.	3% con preavviso di 20 gior.
4% " " " 12 " "	3% " " " 40 " "
4% " " " 30 " "	3% " " " 6 mesi
4% " a sei mesi fissa	3% " " " 3 mesi

Godranno dell'interesse aumentato le lettere in circolazione con 5 giorni di preavviso dal 6 novembre a. c. quelle con 12 giorni dal 13 giorni e quelle con 24 giorni dal 25 novembre a. c.

IN BANCO GIRO
abbunando il 3% interesse annuo sino qualunque somma; prelevazioni sino a fiorini 20.000 a vista verso chèque; importi maggiori preavviso avanti la Borsa.

— Conferma dei versamenti in apposito libretto.

Conteglia per tutti i versamenti fatti a qualsiasi ora d'ufficio la valuta del medesimo giorno.

Assume per propri correntisti l'incasso di Cambiali per Trieste, Vienna e Budapest, rilascia loro assegni per queste ultime piazze, ed accorda loro la facoltà di domiciliare effetti presso la sua cassa franco d'ogni spesa per essi.

b) S'incarica dell'acquisto e della vendita di effetti pubblici, valute e divise, nonché dell'incasso d'assegni, cambiali e coupons, verso 1/2% di provvigione.

c) accorda ai suoi committenti la facoltà di depositare effetti di qualsiasi specie e ne cura gratis l'incasso dei coupons alla scadenza.

La Filiale della Banca Union

(Sezione Merce) s'incarica dell'acquisto e della vendita di merci in commissione, accorda sovvenzioni ed apre crediti sopra mercanzie ad essa consegnate, oppure polizze di carico o Warrants.

Nič več kašlja

(10—5)

Prvi čaj

napravljen po lekarničarju

G. B. Rovis, v Trstu, Corso 47

ozdravi vsak kašelj, še tako trdovraten, kakor to pričajo mnoga naročila, spričevala in zahvale, ki dohajajo od vseh strani in pa uspehi prvi h tuk. zdravnikov.

Ta čaj je sestavljen iz samih rastlin in čisti kri, ima dober okus in velja en zavoje za 8 dni 60 soldov.

Omenjena lekarna izdeluje tudi pile za prestopanje života in proti maderoni iz soka neke posebne rastline, katerih uspeh je velik, posebno pri zaprtih truplu, želodčnih boleznih itd. in se lahko uživajo o vsakem času brez obzira na dijeto. Ena škatlija velja 30 soldov.

Plašter in tudi tinktura proti kurjim očesom in debeleji koži — cena 3 plaštov za kurja očesa 20 soldov — Ena steklenica tinkture 40 soldov.

Edina zaloga v Trstu v lekarni Rovis, v Gorici v lekarnah Cristoforetti in Pontoni.

V tej lekarni govori se tudi slovenski.

Bliščeca se raspela

mojstersko plastično izdelana, in občeudovanja vredna.

Ta raspela so barvana s c. k. privilegiranim, v temi bliščočim se kristalnim barvanjem, katere so trajne in nepoškodljive, in kakor se kranice le po noči svitile, prav v taki krasoti raznih, svetlih barv se svitile po noči po podpisanih novo znajdena in edino po njih delana bliščeca se raspela.

Jamči se za trajno in briljantno svetilno moč.

Cena enega komada gl. 3.75, dveje izdelanega gl. 4.50, najfinije s postamentom gl. 6.

Razpošiljajo se proti predplačilu ali pa s poštnim povzajem.

Naročiti se morejo izključljivo le pri

Klingl & Baumann na Dunaju,

Stadt. Tegethoffstrasse Nr. 3.

NB. Pred ponarejanjem se opominja, na vsakem raspelu je zadej tiskana naša firma.

5—3.

Melbourne 1881. — 1. premija. — Srebrna medalja.

Muzikalne igrave,

katere igrajo 4—200 komadov, z ekspresijo in brez nje, z mandolino, bobnjem, zvonci, kastagnetami, nebeškimi glasovi, harpami i. t. d.

Igralne škatlje,

katere igrajo 2—16 komadov; dalje popotne škrinjice, držala smodk, švajcarske hišice, album-i fotografiji, pisavno orodje, škatlje za rokavice, težala za pisma, posode za cvetlice, etula za smodke, tobaknice, mizice, steklenice, krožniki za pivo, denarnice, stoli i. t. d., vse z muziko. Vedno najnovejše in najizvrstneše priporočila

J. H. Heller, Bern (Schweiz).

Samo, če se naravnost pri njemu kupi, daje poroštvo pristnosti. Ilustrirani ceniki se dobijo franco.

100 najlepših muzikalnih igrav v vrednosti 20.000 frankov se bo med kupce od novembra do 30. aprila 1883. za premijo razdelilo.

„LA VERIFICA“

Izhaja 7., 18. in 27. vsacega meseca.
 list za vsa uradna izžrebanja, toliko avstrijskih, kakor tudi inostranskih srečk, katerih dobiki niso bili še izplačani, prinaša vse finančne novosti, številke loterije avstrijske in italijanske itd.

Vsak naročnik dobi v januarju izkaz vseh izžrebanih srečk od prvega žrebanja do konca leta 1882 in koledar za žrebanja za leto 1883.

Uže precej dobiva list

tisti, kateri se precej naroči za leto 1883, brezplačno torej v novembru in decembru

Naročnina se sprejema vsak dan

Pogoji naročbe:

Od 1. januarja do 31. decembra: Trst v uradu gl. 1.70 — na dom pošiljan gl. 2.— za vse dežele avstro-ogrsko gl. 2.50, inostransko 8 frankov v zlatu, izvan poštne zveze 10. frankov v zlatu, — posamezne številke 6 soldov. Opravištvu in uredništvu pri Giuseppe Zoldan, Ufficio Verifica di tutte Estrazioni e Cambio Valute, blizo palače deželne vlade

v TRSTU

4—1

Čudovite kapljice

Sv. Antona Padovanskega.

To priprato in naravno zdravilo je prava dobrodajna pomoč in ni treba mnogih besedi da se dokaze njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, olajšajo in prečenojo prv vmlatu najtrdovratnejše zalede, ne bovesti. Prav izvrstno vstrezajo zoper hemoroide, proti boleznim na jetrih in na vranici, proti drvenim boleznim in proti silistam. pri ženskih mesečnih nadložitostih, zoper beli tok, božjast, zoper arcepok ter distijo pokvarjenj kri. One ne psegajo samo omenjenih bolezni, ampak nas obvarujejo tudi pred vsako boleznijo.

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnah na svetu: za naročbo in poliljave pa edino v lekarni Cristoforetti v Gorici, v Trstu v lekarni G. Zanetti in G. B. Rovis in G. B. Foraboschi. Ena steklenica stane 30 novcev. Varovati se je pokvarjenih posnetkov, s katerimi se zavolj želje po dobitku tu pa tam ljudstvo goljufa, dasi nimajo nobene moči in vrednosti.

(10—1)

Ustanovljeno 1787.

Albert Samassa

c. kr. dvorni zvonar

fabrikant strojev in gasilnega orodja

v Ljubljani.

Ubrani zvonovi z upravo.

Vsake sorte gasilnice izvrstne sestave za občine, za gasilna društva v mestih in na kmetih. Hidrofori, vozovi za vodo, vrtno škroplilnice kakor drugo orodje in pripomočki zoper požare. Crkveni svečniki in druge priprave z bronu.

Sesalke in orodje za vodovode.

Sesalke za vošnjake, za vinske in pivne sode in kadij, za drozganje, za gnojnice, za podzemeljske namene, za ročna in strojna dela. Dalje: kovinsko blago, cevi iz litega in kovanega železa s pritekline, mehovi iz konopnine in gumija itd. — po najnižjih cenah.

Občine in gasilna društva plačujejo lahko na obroke.

(12—14)

22 svetinj.

Cvet zoper trganje,

po dr. Maliču.

je odločno najboljšo zdravilo zoper protin in revmatizem. trganje po udih, bolečine v križi ter živih, otekline, otrpele ude in kite itd., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo cvet zoper trganje po dr. Maliču, z zraven steječim znamenjem; 1 steklenica 50 kr., pravega prodaje in razpošilja samo

lekarna „pri samorogu“ J. pl. Trnkoczyja na mestnem trgu št. 4 v Ljubljani.

(10—6)

BROCKHAUS

Kleines

Conversations-

Lexikon

in 2 Bänden.

Mit Karten und Abbildungen.

3. Aufl. geb. 15 M.

Weihnachtsgeschenk.

Odlikovano s sreberno medaljo na tržaški razstavi.

Najnovejši patent-hlačniki!

Najbolje praktični, primerni, elegantni!

Dom. Schönbaumsfeld-oveg asina

na Dunaju.

Na prodaj pri vseh trgovcih na veliko in skoraj pri vseh na drobno, v avstro-ogrski državi.

Prosi se, dobro paziti na izdelavo.

12—6